

Oponentský posudek diplomové práce Moemi Yamamoto

Obrazy jako prostředky pro meditaci, 2022

Diplomová práce Moemi Yamamoto by se dala popsat jako potřeba pohlédnout na současný sekularizovaný svět optikou alternativní religiozity. Jak naznačuje její název *Obrazy jako prostředky pro meditaci*, cílem je najít útočiště před přílišným diskomfortem současného světa. Výsledkem jsou dva soubory obrazů situované do blízké minulosti. První se věnuje předmětům různého charakteru umístěným v policích, druhý je hlubším ponorem do fantazie snů a nevědomí Yamamoto. Formálně jsou provedeny imitativním realismem, který autorka souběžně deformuje manipulací s optickou iluzí a perspektivou, aby dosáhla určitého bezčasí a transformace prostoru, jaké prožíváme ve snech. Silná inspirace magickým realismem a surrealismem je hmatatelná a od počátku autorkou přiznaná jako jedna ze základních referencí. Yamamoto se rovněž vrací ke středověké malbě akcentující kontakt s posvátnem na úkor optické iluze a mísí ji s raně novověkou koncepcí obrazu a nakonec i s tradicí japonské malby ukiyo-e s použitím paralelní perspektivy. Simulace prostoru v umění západního světa je tak stavěna do konfrontace s východním pojetím a jeho odlišným postojem k zobrazení materiálního světa.

V souvislosti se zájmem autorky o pokřivení reality a díky odkazům k surrealismu mě napadá zmínit jednu z malířských tendencí poslední dekády, kterou bychom mohli označit jako unrealismus, nebo současný surrealismus. Autoři motivováni iluzionismem digitální kultury se vracejí k opticky přesvědčivému zobrazení, užívajícímu například trompe l'oeil efekt. Realismus je pro malíře způsobem, jak imaginativně odkrývat systémovou kostru naší doby a její vztah k (post)pravdě.

Do jaké míry si je autorka vědoma této tendence a možné blízkosti, přesně nevím, ale obecně postrádám větší zájem o kontext současné malby. Autorka jako by se izolovala a ustrnula ve způsobu uvažování o obrazu a jeho prezentaci. Ten zůstal ve spárech surrealismu, aniž by byl nějak výrazně aktualizován. Samotné téma je třeba důsledněji rozpracovat. V momentální podobě je nejasným odkazem na posvátno a nevědomí a obecně panující potřebu spirituality ve společnosti. Absentuje osobní zamyšlení a bližší klasifikace možných příčin tohoto stavu, který může mít původ ve fenoménu spotřebitelské revoluce, v expresivním individualismu, posunu v žebříčku hodnot, ale i obratu k autenticitě a smyslnosti. To jsou všechno okolnosti, které hluboce změnily podmínky víry v naši společnost, jimž se věnuje například kanadský sociolog Charles Taylor ve své knize *Sekulární věk*. Ta by mohla být rovněž dobrým nástrojem k pochopení pocitů, o kterých

autorka hovoří, například o odcizení, strádání, potřebě jakési víry vně konkrétního náboženství. Taylor popisuje dnešní zvyk zaměňovat subjektivní spiritualismus založený na hledání vlastní cesty a sebe sama za víru a náboženství, podobná záměna probíhá u autorky.

Za další hlubší reflexi by rovněž stála problematika západního kolonialismu a kritika moderního důrazu na pokrok. Obrazy lze totiž vnímat jako určitou alegorii zmíněného, a to i přesto, že angažovanost je pro autorku druhotnou záležitostí. Některé scény evokují expozice etnologického nebo antropologického muzea. Například obraz s názvem *Muzeum pro praxi* je pohledem do výstavního sálu s maskami a rituálními předměty různého geografického původu, které je možné si osobně vyzkoušet. Obrazy originálním způsobem otevírají pozoruhodnou říši znaků koloniální minulosti Evropy, obchodování se zbožím z kolonizovaných zemí a problematiku kulturní apropriace. Mohou být rovněž pokusem o zamyšlení, jakým způsobem do tohoto procesu bylo zapojeno lokální prostředí, potažmo Československo, jež na obraze *Zapomněla jsem všechno* připomíná miniatura nábytku z třicátých let a modernistické vázy. Realita kolonialismu stále klade před „západního“ intelektuála řadu morálních dilemat, od nichž autorka estétsky neodvrací zrak a její autentičnost prostupující předkládané práce vzbuzují sympatie.

Diplomovou práci Moemi Yamamoto i přes zmíněné výtky považuji za kompaktní a navrhuji nejvyšší hodnocení výborně.

Monika Čejková
Praha, 30. 5. 2022